

12. mail möödus 100 aastat kirjaniku, kriitiku ja tõlkija Marta Sillaotsa sünnist Rakkes.

Oma kirjas allakirjutatule (14. oktoober 1957) märkis kirjanik:

«Minu vanemad olid mõlemad põlised Tallinna inimesed. Isa oli postiametnik Tallinnas. Varsti pärast abiellumist komandeeriti ta Rakkesse postkontori ülemaks. Nii juhtuski, et mina nägin esmakordselt maailmavalgust (aastal 1887) Rakke postkontori kõrval samas majas asetsevas kontoriülema korteris.»

Rakke postkontor asus sel ajal hobupostijaamas. See hoone on pisut muudetud kujul tänini säilinud.

Rakke päevilt olid kirjanikule meelde sööbinud ainult mõned üksikud episoodid. Tema lemmikmängupaigaks olnud isa töölaua alune postkontoris, kus ta postipakkide ümbrikega mänginud. Sel kombel olevat ta nelja-aastasena lugema õppinud. Ka lauale tahtnud meelsasti ronida. Kui ema seda keelanud, öeldes: «Ära roni, kukud alla!», vastanud tema: «Marta tahab karu olla!» Kord olnud neil külalised. Väike tüdruk näinud, kuidas keegi onu aegajalt tubakat nuusutanud. Tema läinud lillepoti juurde, võtnud mulda sõrmede vahele ja tõmmanud seda ninna. Kord

söötnud ulakad poisid talle mürgimarju. «Olnud päris tegemist, et hing sees hoida.» jutustas kord kirjanik.

Oma mälestustekogus «Sealt-poolt künniseid» meenutas ta üksikuid mälupeilte Rakke lapsepõlvradadelt: väikevenna Koeru kalmistule saatmist, esimest teatrielamust jaama-ülema jõulupeol, helkivalt kaugusse kaduvaid raudteerööpaid.

pole mul aga vähimatki mälestust säilinud. Lühiaegselt Rakvere-elust on mul meele, et käisime seal tunnisauanas, kuna üldsauanas olevat mehed ja naised koos oma ihu harinud.»

Rakverest siirdus perekond Tallinna, kus Marta Sillaots lõpetas kõrgema tütarlastekooli ja tegutses 1912. aastani õpetajana, hiljem ka posti-ametnikuna.

MARTA SILLAOTS

100. SÜNNIAASTAPÄEVA PUHUL

1892. aastal määrati M. Sillaotsa isa Pljussa postkontori ülemaks, järgmisel aastal samasse ametisse Tapale ja mõneks kuuks Rakvere postkontori ametnikuks. Sellest perioodist võime mälestuste- raamatust lugeda:

«Tapal elasime raudteejaa- ma lähimas läheduses, kus rongideliiklus alatas ja jalge- aluse võbisema pani; eriti on mulle meelde jäänud tohtu pikad valkjashallide «koolera- vagunite» read, — Venemaal laastas parajasti koolera, millest meil koduski hirmsaid lugsusid jutustati. Ka koolis olevat ma Tapal käinud; sellest

M. Sillaotsa ilukirjanduslik looming on tänapäeva lugeja- le vähe tuntud. Tema töid pole kordustruktkides pärast sõda avaldatud. Küll on loota aga lähemal ajal tema laste- juttude seeria «Trips, Traps ja Trull» ilmumist.

«Mis puutub minu teostesse, siis on oma väärtuse kaotanud just see osa minu toodangust, mida ma kunagi pidasin oma «elutööks», s. t. arvustused, artiklid ja monograafiad «Eesti Kirjanduses», «Loomingus» ja mujal. Eri- raamatuna on ilmunud «Ed. Vilde naistüübid», «A. Kitz-

bergi toodang», «A. H. Tammsaare looming» ja «Romain Rolland» (tõlgitud ka soome keelde).» (Kirjut allakirjutatule 14. oktoobril 1957).

Väga viljakas oli M. Sillaotsa tegevus tõlkijana. Tema vahendusel ilmus eesti keeles umbes 60 väärtteost prantsuse, inglise, saksa, vene ja teiste rahvaste kirjandusest, osa ka uustrükkidena pärast sõda.

Vanaduspäevil tahtis M. Sillaots oma sünnipaika veel kord näha:

«Kavatsus Rakkesse sõita võtab üha sundivama kuju. Kahjuks ei ole minust enam ammu jalgsimatkatjast (omal ajal matkasin palju, enne venenaga, siis abikaasaga), nii et peaksin kampa lööma mõne autoomanikuga.» (Kiri 14. märtsil 1960 allakirjutatule). Kahjuks jäi see rännak lapsepõlvemaile teostamata.

12. mail 1987 tähistati M. Sillaotsa sünnimaja Rakkes mälestustahvliga. Keskkoolis esitasid kohalikud täidledjad M. Sillaotsa kolm lavapilti: «Reisija», «Villu» ja «Lahutus». Esinesid rahvatantsijad, naisansambel, pillimehed. Samas oli välja pandud M. Sillaotsa elu ja loomingut tutvustav raamatunäitus. Ürituse organiseeris Rakke raamatukogu juhataja Aime Kinnep.

Helmut JOONUKS